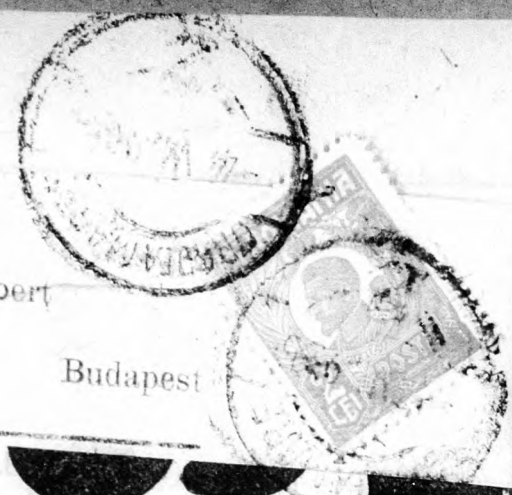

kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez címzendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

KELLET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR. K
Romániában

Egész évre — 850
Félévre — 460
Negyedévre — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lej
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 június 4 Csütörtök

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 125 szám

5685. Szivan 12

A nagyintézőbizottsági gyűlés határozatai

Előkészületek a vilá kongresszusi választásokra. Marosvásárhelyen lesz az erdélyi cionista konferencia. Chalucképzés Erdélyben. Megalakult a Czur Sálom Szövetkezet

(Oradea-Mare-Nagyvárad, június 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Zsidó Nemzeti Szövetség nagyintéző-bizottságának nagyváradai gyűlése, melynek lefolyásáról tegnapi számunkban nagy vonásokban már beszámoltunk, behatóan foglalkozott a cionista mozgalom szőnyegen levő aktuális kérdéseivel.

Az ideai cionista vilá kongresszusról dr. Szőnyi Géza referált.

A cionista világszervezet végrehajtó-bizottsága — mondotta — a XIV. vilá kongresszusról az év augusztus hó 18-ra hívta össze Bécsbe. Bátran állíthatjuk, hogy ez a kongresszus jelentősége szempontjából minden eddigit felülmúl. A kongresszus olyan problémákkal fog foglalkozni és olyan kérdések megoldása lesz feladata, amelyek nemcsak a Palesztinában élők, hanem az egész világ zsidóságának jövőjére kihatással vannak. A legutóbbi kongresszus óta nagy a szervezeti életben, mint a Palesztinamunkában súlyos problémák vetődtek fel, amelyek helyes megoldása a szervezet fennállásának és fejlődésének, valamint az országépítés eredményes folytatásának legfontosabb biztosítéka.

A vilá kongresszus problémái

A kongresszus tárgysorozatán szerepelni fog a cionista munka további iránya, a Jewish Agency, a szervezet kiépítése és felújítása és az országépítéssel szorosan összefüggő kérdések, úgymint a bevándorlás, a pénzügyi kérdések, a mezőgazdasági és a városi telepítés sokat vitatott kérdése, a földvásárlás és a mind veszélyesebbé váló telekspekuláció. Ezen problémák nagy hordereje szükségessé teszi, hogy a kongresszus delegátusai a napirenden levő kérdések alapos ismerői legyenek, egyrészt azért, hogy a tárgyalásokban érdemleges munkát végezzenek és a kongresszusi munka eredményeit az erdélyi mozgalomban kellően értékelhessék. A kisintézőbizottság kéri ezért a nagyintézőbizottság tagjait, hassanak oda az egyes csoportokban, hogy a delegátusok jelölésénél ezek a szempontok legyenek irányadók. Előadó szükségesnek tartaná, hogy a kongresszusi problémák, amennyiben lehetséges egy külön e célra összehívandó nagyintézőbizottsági gyűlésen megvitatás tárgyává tétessenek. A többi országos szervezetek konferenciájukat erre való tekintettel a kongresszus előtt hívták össze, hogy a kongresszusra a delegátusok a szükséges felkészültséggel mehessenek.

A kongresszusi delegátusok választásának megejtésére a K. I. B. a választási szabályoknak megfelelően összeállította központi választási bizottságot, amelynek tagjai: dr. Neufeld Mihály, dr. Hamburg József, dr. Marton Ernő, Noszin Mór, dr. Pollák Sándor, Schwartz Miksa, dr. Szőnyi Géza és Jámber Ferenc, a Szövetség főtájkára. A bizottság a választásra vonatkozó utasításokat kellő időben közölni fogja az egyes csoportokkal. A választási szabályok szerint minden 4000 elszámolt sékel után küldhetünk egy delegátust. Előreláthatólag Erdély 6, esetleg 7 delegátussal lesz képviselve.

Marosvásárhelyen lesz az ideai szövetségi konferencia

Dr. Krémer Armin, az erdélyi cionista konferenciáról referált, amelynek alapján a nagyintézőbizottság elhatározta, hogy a szövetség szokásos évi konferenciáját 1925 október 18, 19, 20 és 21-én Marosvásárhelyen tartja meg. A nagyintézőbizottság a delegátusok számát 250-ben állapítja meg és a választás keresztül-

vitelével a Zsidó Nemzeti Szövetség központi irodáját bizza meg.

Ezután dr. Hamburg József teszi meg jelentését a Palesztinahivatal működéséről. Ismerteti az angol kormány bevándorlási rendeletét. E rendelkezések szerint az angol konzulok csak palesztinahivatalok ajánlására adnak vizumot. Ez egy fontos jogkör, melyet reánk ruháztak és talán az első politikai pozitívum, mely elismert közjogi helyzetünköt a galuth zsidóinak kijárt. Az első alkalom, hogy a zsidó néppel szemben nem követelők vagyunk, hanem adományozók és ez az adomány, a Palesztinába való kivándorlás lehetősége igen nagyértékű, különösen ma, a kivándorlás összes többi útjainak elzárása után. Eppen ezért ezt a fontos jogkört nagy körültekintéssel kell betöltenünk, pontosan be kell hogy tartsuk az angol kormány rendeletét és minden egyes kivándorlót a palesztinai nemzeti otthon szempontjából kell megbírálnunk.

Erdélyi chalucok nevelése

E tekintetben is egy fontos lépéssel jutottunk előre, amennyiben bár magánkezdeményezésre, de mégis megalkult az első erdélyi chalucotelep. Az eddigi kísérletek azért hiúsultak meg, mert külső, az ifjúságon kívülálló kezdeményezések történtek. Chalucokat azonban csak chalucok képesek nevelni és az első chalucokat sem lehet tenyészteni, ezek valahogy maguktól keletkeznek minden országban. Ez a pillanat itt is bekövetkezett, amennyiben minden hivatalos kezdeményezéstől függetlenül egy igazi chalucotelep létesült. Ezt a csoportot, mely Kolozsvár mellett dolgozik, a hivatalunk most saját költségén hét újabb fiatalemberrel egészíti ki és most már meg lesz annak a lehetősége, hogy ezek a chalucok más csoportok nevelését vegyék később át. Ilyen új csoportokat már az őz folyamán fogunk felállítani.

Az előadó ráter a mezőgazdasági kolonizációra és hangsúlyozza, hogy ennek megteremtése a cionisták feladata, mert ezt csak ideális és nemzeti alapon és nemzeti tőkével lehet megvalósítani. A városi kolonizáció csak a mezőgazdasági után következik és nyugodtan reá lehet bízni a magántőkére, ha ez a legfontosabb nemzeti szempontokat, a milyenek a zsidó munkás kizárólagos foglalkoztatása és a telekspekuláció teljes kikapcsolása, respektálja.

Megalakult a Czur Sálom Szövetkezeti Társaság

A nagyintézőbizottság ülésével párhuzamosan, mint jelentettük, a Lómáan Akkó-akció is megtartotta alapító közgyűlését. A társaság neve: „Czur Sálom Szövetkezeti Társaság”, székhelye Haifa. Az alapítók közgyűlése abból a célból, hogy az akció a cionista mozgalommal való eszmei kapcsolatát is kidomborítsa, Popper Béla (Arad) indítványára a következő határozati javaslatot fogadta el:

„A Lómáan Akkó-akció abból a célból indult meg, hogy Erdély zsidóságát közvetlen módon bekapcsolja a Palesztina-építés nagy nemzeti munkájába s tevékenyen közreműködjék ama ideális célok megvalósításában, amelyek egyedül alkalmasak a zsidó nemzeti otthon megteremtésére. E szempontból kiindulva, a Lómáan Akkó-akció alapítóinak gyűlése ünnepelesen leszögezi, hogy tevékenységét mindig összhangba kívánja hozni azokkal az alapelvekkel, amelyeket a cionista világszervezet Erec Jisrael felépítése és betelepítése tekintetében helyesnek ítél, illetőleg megállapít.

Ezen elhatározás biztosítékánál a Lómáan

A hazavándorlók kiválasztása

Részletesen ismerteti az előadó a kivándorlók különböző kategóriáit és bejelenti, hogy a Palesztinahivatal két héten belül egy brosurát fog kiadni, mely a Palesztinába való kivándorlásra vonatkozó összes tudnivalókat a legrészletesebben tartalmazni fogja.

A hivatal működése az utóbbi hónapokban feltűnő haladást mutat. Legnagyobb bajunk eddig az volt, hogy eddig csak nagyon kis számú bevándorlási engedély, u. n. certifikát állott rendelkezésünkre. Ez ügyben ismételt intervenáltunk Cernovitzban, a jeruzsálemi bevándorlási departementnál és legutóbb memorandumot küldtünk a főpalesztinahivatalok Jeruzsálemben megtartott konferenciájához. Ez ügyben a romániai főpalesztinahivatal vezetője, Silberbusch professzor személyesen is ellátogatott hozzánk és meggyőződött a kivándorlók alkalmasságáról. Így sikerült elérnünk, hogy míg az előző négy hónapban összesen 12 kivándorló indult tőlünk certifikáttal, addig áprilisban már 20 certifikátot kaptunk és májusban hatvanat. A certifikátok számát továbbra is csak úgy emelhetjük, ha lelkiismeretesen megválogatjuk az ólimokat és gondoskodunk alkalmas fiatal pionirok kiképzéséről.

A cionisták tulajdonképeni feladata azonban a mezőgazdasági kolonizáció, melynek eszközei a Keren Hajjeszód, a Keren Kajemet és a chaluciképzés.

Dr. Hamburg ezután beterjeszti a következő határozati javaslatot, amelyet a gyűlés egyhangulag elfogadott:

Mezőgazdasági kolonizációt!

„A Nagyintézőbizottság foglalkozva Palesztina felépítésének kérdésével, újból leszögezi azt az irányelvet, hogy a felépítés alapja a mezőgazdasági kolonizáció és hogy a felépítés igazi hordozója a dolgozó chaluc. Kimondja a Nagyintézőbizottság, hogy minden cionistának és minden cionista szervezetnek elsősorban is leghathatósabbban a mezőgazdasági kolonizációt kell támogatnia és ezen kolonizáció eszközeit a Keren Hajjeszódot, a Keren Kajemet és a chalucnevelést.

A konferencia hozzájárul a Palesztina hivatal azon tervéhez, hogy a nyár folyamán egy chaluc-hét rendezésével országos akció útján teremtsen elő a chaluciképzéshez szükséges eszközöket és felszólítja az összes helyi csoportokat és az ifjúsági szervezeteket, hogy ezen akciót az ügyet megillető lelkesedéssel és melegséggel karolják fel.

Akkó-akció alapítóinak gyűlése a megalakítandó Czur Sálom szövetkezeti társaság igazgatóságában egy állandó helyet biztosít az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség mindenkor elnökének, illetve helyettesének.

Mint hogy a Lómáan Akkó-akció egy ideális, mint materiális vonatkozásaiban a Zsidóország építés ügyét szolgálja, az alapítók gyűlése határozatilag kimondja, miszerint elvárja összes tagjaitól, hogy az országépítés minden ágában tevékenyen részt vesznek és eleget tesznek mindama kötelezettségeknek, amelyeket a Keren Hajjeszód és a Keren Kajemet minden igaz zsidóra ró. Felszólítja a közgyűlés a megválasztandó igazgatóságot, hogy tevékenységét ez értelemben fejtsse ki.

Az első igazgatóság

Az egyhangú lelkesedéssel elfogadott határozat után az alapszabályok megállapításának hosszú vitája következett, amelynek befejeztével az alapítók gyűlése megválasztotta az immár megalakult Czur Sálom Szövetkezeti Társaság

saság első igazgatóságát.

Az igazgatóság tagjai: Prof. dr. A. Fodor, a jeruzsálemi egyetem tanára, prof. dr. Samuel Klein a jeruzsálemi egyetem tanára, Breuer Márton, Kornis István mérnök Jeruzsálem, dr. Klein Salamon Jeruzsálem, dr. Weiszburg Chaim Haifa, dr. Marton Ernő Kolozsvár, Kalmár József, Szenes Henrik, Kornis Márton, Kornis Ödön, Popper Béla, dr. Singer Jenő és Karton Aladár Arad, dr. Erdélyi Emil Marosvásárhely, Drexler Gyula Temesvár, Nussbaum Sámuel Nagyvárád, dr. Szegő Ernő Déva.

Betiltották a bukaresti zsidóság tiltakozó népgyűlését

Nemzeti kisebbségi alapon fogják megszervezni a romániai zsidóság egységes táborát. Az őszi ülészakra halasztották el a magánoktatás reformjáról szóló törvényjavaslat kamarai tárgyalását

(Bucuresti-Bukarest, június 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Anghelescu miniszter kihirdetett iskolamerénylete Románia valamennyi ország-résének zsidóságát a legélesebb ellenakcióra készítette és szinte egyazon időben, anélkül, hogy az egyes országrészek zsidósága között előzetes megállapodások jöttek volna létre, teljesen azonos szellemű manifesztumokat terjesztettek a kormány és a közvélemény elé. Nyilvánvalóvá lett, hogy az ország zsidóságának a zöme az egységes platformot egyedül a nemzeti kisebbségi állásponton képzeli el és akarja megvalósítani.

Egységes kisebbségi platformot

A zsidóság egységes táborba való sorakoztatására irányuló akció magva Bukarestben van, ahol az ugynevezett „Cenaclul Renasterea“ fejt ki hatalmas kampányt az akció sikeréért. A „Cenaclul Renasterea“ a cionista szervezetnek azon — részben vezető — tagjaiból áll, akik azt vallják, hogy a cionizmus a zsidó közelet minden megnyilvánulásában egyformán nemzeti kötelességet ró tagjaira és éppen ezért a galit-politika szükségességét hirdetik. Minthogy a csatolt területek cionista szervezetei ugyanezt az álláspontot vallják, ezért a „Cenaclul Renasterea“ ezekkel a szervezetekkel keresett kapcsolatot.

Straucher kivételével, aki tudvalevőleg liberális mameluk, a kamara és a szenátus valamennyi tagja maradék nélkül a Renasterea, azaz a nemzeti kisebbségi politika álláspontján áll. Az elmúlt héten az iskolamerénylet elleni egységes akció érdekében dr. Stern Adolf képviselő összehívta valamennyi régi zsidó közület képviselőit. Az értekezleten megjelentek a parlament zsidó tagjai, a cionista szervezet, a hitközségek egyesülete, a Tarbut zsidó kulturálya, a Cenaclul Renasterea, a Ceire Cion,

dr. Sternberg Aladár Máramarosziget, Neumann Miksa Lugos és Marton Béla Nagynyed.

Az igazgatótanács tagjai: dr. Halberg Gyula Beszterce, Stotter Aladár, dr. Pollák Sándor Kolozsvár, dr. Markovits Ignác Nagyvárád, Markovits Elek Szatmár, Radó Lipót Karánsebes, dr. Adler Izidor Brassó, Lukács Aladár Nagyszében és Fährndrich Zoltán Nagyvárád.

A felügyelőbizottság tagjai: König Miksa Arad, Szachs Zsigmond Lugos és Adler István Temesvár.

a zsidó tanítók országos egyesülete és a Hasmonaea, egyedül az Uniunea Evreilor Romani nem tartotta szükségesnek megjelenését. A gyűlésen nagy megütközést váltott ki az Uniunea levele, amely szerint az Uniunea álláspontja az iskolakérdésben már végleges és ezért nem tartják szükségesnek az Uniunea-nak az együttes konferencián való részvételét. Minthogy azonban az Uniunea a maga álláspontját nem hozta eddig nyilvánosságra, egy némely újságnyelatkozattól azt a következtetést lehet levonni, hogy az Uniunea-nak nincsen tiltakozó szava az erőszakos romanizálási törekvések ellen.

A Stern dr. lakásán megtartott gyűlés, amelyen, mint mondtuk, az Uniunea-n kívül valamennyi zsidó közület képviselői megjelentek, mindenkélt követele, hogy a törvényjavaslatból töröltsék ki az a megszégyenítő bekezdés, amely kimondja, hogy a zsidóknak anyanyelve nincsen, majd a nemzeti kisebbségi álláspontra való hivatkozással a héber oktatási nyelv biztosítását követele a gyűlés.

Betiltották a bukaresti zsidóság népgyűlését

A „Cenaclul Renasterea“ az iskolakérdésben vasárnapra monstre népgyűlést hívott össze Bukarestben a „Teatrul Central“ termébe. Ennek a gyűlésnek főszónokai a zsidóság parlamenti képviselői lettek volna. A népgyűlést azonban, amelyre a rendezők a csatolt területek cionista szervezeteit, így az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséget is meghívta, amelynek képviselőiben Jámor Ferenc főtitkár le is utazott Bukarestbe, a rendőrprefektus az utolsó pillanatban telefonintézkedéssel betiltotta. A rendőrök és a detektívek a már összegyűlekezett mintegy ezer főnyi közönséget szétszatták, az azután gyülekező nagyszámú zsidó polgárokkal pedig közölték, hogy a népgyűlést betiltották. Az a mintegy ötven főnyi diákcsoport, amely délelőtt féltiz

órákor a gyűlés megzavarására a „Teatrul Central“ épülete elé érkezett, abban a kellemetlen meglepetésben részesült, hogy gyűlés nem lévén, az ő megjelenésük teljesen fölösleges volt. A rendőrprefektus a gyűlést rendezőinek később azt a felvilágosítást adta, hogy az izgatott atmoszférára való tekintettel tiltotta be a gyűlést, a beavatottak azonban tudnivaló a betiltás igazi okát. Minthogy a „Teatrul Central“-hoz nagyon közeles a „Dacia“ nagytermében a parlamentből kizárt ellenzéki vezérek rendeztek imposzans népgyűlést, valószínűnek látszik az a feltevés, hogy a rendőrség attól félt, hogy a két gyűlés közönsége összevegyül és így a kivezényelt rendőri és katonai készület nem lesz elegendő a rend fenntartására.

Konferencia a zsidóság egységesítésének érdekében

A népgyűlés betiltása után a Cenaclul Renasterea vezetői a csatolt területek cionista szervezeteinek jelenlévő képviselőivel együtt ad hoc értekezletet tartottak, amelyen megállapodtak abban, hogy a zsidóság egységes táborba való sorakoztatásának előkészítő munkálatait megkezdik és első fontos feladatuk egy Bukarestben feállítandó központi iroda létesítését határozták el, amely a romániai zsidóság jogvédelmi és politikai érdekeit lesz hivatva képviselni. A „Cenaclul Renasterea“ egyébként a közeljövőben az összes nemzeti alapon álló szervezetek bevonásával, országos konferenciát fog egybehívni, amely többek között az országos zsidó nemzeti párt felállítása ügyében lesz hivatva határozatot hozni.

A hétfői napon Bukarestben az a hír terjedt el, hogy az erélyes kisebbségi tiltakozások hatása alatt a kormány elhatározta, hogy a magánoktatásról szóló törvényjavaslatot csak az őszi ülészakra terjeszti a kamara elé. Ezt a fontos hírt hivatalos helyről eddig nem erősítették meg.

— Francia pénzcsoport megbízottai érkeztek a fővárosba. Bukarestből jelentik: Annak a francia pénzcsoportnak, amely a román repülőgépgyárakban akar érdekeltiséget vállalni, egy küldöttsége érkezett a fővárosba. A délelőtt folyamán Mardarescu és Tancred Constantinescu között hosszabb tanácskozás volt a létesítendő hajógyár ügyében, mely után Mardarescu fogadta a francia pénzcsoport kiküldöttjeit és velük hosszabban tanácskozott.

— Magyarországon leszállítják a vasuti fuvardíjakat. Budapestről jelentik: A magyar államvasutak igazgatósága terve vette a személyes teheráru tarifák leszállítását. Az új mérsékelt tarifákat már július elsején életbe akarják léptetni. A leszállításra az adott okot, hogy a MÁV-nál nagy forgalomcsökkenés következett be, amin úgy akarnak segíteni, hogy a fuvardíjakat leszállítsák.

bűnét. Elmondotta, hogy megszegte a Tórának azt a parancsát, amelyet fel kellett volna olvasni. Minthogy az illetőből kivettem a vallomást, fogadalmat tettem vele, hogy jövőre többet ezt a bűnt el nem követi. A bűnös ember vezeklőn, könnyek között jelentette ki, hogy többet nem követi el ezt a bűnt. Attól a pillanattól kezdve pedig folytatni lehetett fennakadás nélkül a Tóra felolvasását.

— Zsidó testvérek! — szólt emelkedett hangon, vajjon nincs e közöttetek valaki, aki vétett e parancsolat ellen: ne lopj. Akár életében, akár halála után. Kérlek benneteket, valljátok be őszintén, mert addig nem folytathatjuk.

A kísértetek: Ábrahám, Izák, Jákob és a többiek sorra igazolták erkölcsi multjukat. Mindnyájan hivatkoztak a legmértékadóbb dokumentumra, a Bibliára, amely őket a lopás bűnében soha el nem marasztalta. Életükben soha el nem követték a lopás bűnét, de haláluk után sem. Nem volt közülük egyetlen-egy, aki az Éden fájáról akár egy száraz galyat is letört volna.

— Bűnös csak az idegen lehet! — kiáltott fenyegetőn a templomszolga.

Mózes odaállott az idegen elé.

— Mondd élő idegen, aki bejutottál ide közénk, mond meg őszintén, jobbat szivedre téve, nem szegted-e meg valaha a lopás tilalmát? Mondd, nem-e miattad töltjük hiába az időt? — gyorsan felel, mert nincs elpocskolni való időnk.

A chaszid hallgatott.

(Folytatjuk)

A chaszid bűnhődése

— Igaz történet —

Irta Izsák Arnold

Az öreg csaló ott lent a pad alatt megdermedt. Régi gyermekkori képzetei a pokolról és alvilágról ujjaltak fel benne, úgy érezte, hogy most már nem marad más hátra a számára, minthogy menjen, menjen le a feneketlen mélységekbe, ahol tücsösvák, farkasszárnyu szörnyek, kínos izgalmak, kínok várnak rá. Nagy idegfeszültsége végül feloldódott. Elájult. Ebben az önkívületi állapotában lépett hozzá ismét a szolga és így szólt:

— Nem hallottad a nevedet, élők legbűnösebbje? Miért nem mozdulsz? Vagy várod a külön megtiszteltetést? Siess azonnal a Tórához!

Minthogy a bűnös egyáltalában nem látszott reagálni a templomszolga szavaira, ez megragadta és kiráncigálta a pad alól, taliszt dobodt rá és felvonszolta az emelvényre. Az álcászid valahogyan magára eszmélve, a tóra-felolvasó segítségével elmondotta az áldóimát.

Most pedig felolvasták a Tórának azt a részét, amely felöleli a tizparancsolatot: Én vagyok az örökkévaló a te istened... Örizz Sabbat napját...

Végül eljutnak a nyolcadik parancsolathoz, amely így hangzik:

— Ne lopj!

A felolvasó hirtelen elnémult. Mintha nem tudta volna folytatni tovább. Erölködött, hogy

folytassa, de nem bírta. Dobbant a lábával, sziszegett. Nem, nem megy sehogysem!

— Mi az, miért nem folytatod — kérdezik a halottak.

Magam sem tudom miért, de képtelen vagyok ezt a parancsolatot kiejteni. Mászor pedig simán és rendesen ment a parancs felolvasása. Talán próbálna meg másvalaki — szólt a felolvasó.

A kísértetek egymásután jelentkeztek az amemoron, hogy próbálkozzanak a Tóra-szöveg folytatásával, de egyiküknek sem sikerült.

— Nagyon rejtélyes, nagyon titokzatos dolog — mondták a halottak — vajjon mi lehet ez?

— Mózes — fordultak egyik társukhoz — te, aki továbbítottad nekünk a mennyből a tizparancsolatot, aki életedben vezérünk voltál és ma is az vagy, egyedül te fejtethed meg ezt a rejtélyt.

Mózes néhány percig hallgatott. Azután öblös, mély, misztikus hangon szólt:

— Visszatekintek a multba, amikor népe-met vezettem a kietlen sivatagban. Egy alkalommal szintén nem bírtam a szentírást folytatni. Próbálkoztam vele egyszer-kétszer-háromszor, éppen úgy, mint mi itt most, de sehogy sem ment. Ekkor hirtelen egy isten által sugalmazott gondolat villant át agyamon: hátha a felolvasást hallgató gyülekezet között van valaki, aki vétett e parancsolat ellen, amelyet most fel kellene olvasni. Azonban a bűn miatt nem lehet felolvasni a Tóra parancsát. Gyanum nem csalt. A gyülekezet összes tagjait magam elé kérttem s az egyik be is vallotta nagy

Beniczky

A Népszava „Pusztulj, világ“ címet betiltott tisztségviselő. Vita

(Budapest, június 3. Jától.) Jelentette az Uj Ödön, volt belügyminiszter hivatalos közlemény, amely ügyben kiadott, azt a látszólagos, hogy Beniczkyt azért tartogatták, mert a börtönben tartóztatás első pillanatában, hogy Beniczkyt a pesti lapban megjelent Ebben a cikkben tudvalevő ságra hozta azt a vallomást, hogy Béla és Bacsó Béla jének, a fehér terror elgyilkolásáról a pestvidéki tett. Ebben a vallomás leplet a mineddig feltételezve névszerint a szelgetés alapján, amely tisztszej között Siófokon gyilkosságra maga Horvát tetteket.

Miért

Beniczky cikke óriási pesten és lázba hozta a A lappeldányokat, megjeval, elkobozták, de meg belőlük az olvasók kezét niczky cikke a kormány legnagyobb megütközést arról volt szó, hogy a v legszigorubb eljárást fog jobban feltörő tiltakozás, kosága a fehér terrornak működő szereplői ellen a retorziót és csak most ügyminiszter ellen elkövet marasztaló ítélete ürügy tására, merték őt a b

A Beniczky letartó lapok hangfogy nélkül az egész ügynek a kulcsa, a „Világ“ és indítottak meg végső le kormányzó és a körje

A „Népszava“ rendelt cikkben követel ujjalt kesztőért és jellemző a dozó hangulatra, hogy volt a címe: „Pusztulj, világ“, hogy a „Népszava“ konfiskálták. Hasonló amely teljesen ellentétes a monarchisták érdekéből támadta Horthy. Az időre be is tiltották. In ügyesség, hogy ez a le rendet és alkalmas arra megrázkódtatásoknak te ezenkívül a lap szerkesztkek leadásánál az ügyé kellő óvatossággal és f az egyedüli baloldali lelemző diplomáciai érzék vádakat a mai magyar

A kurza

A jobboldali sajtó, badon portyázhat a köz természetesen az egész állításba helyezni, min Magyarország fennállásá báját „Az Újság“-ban. meg ugyanez a sajtó a tetlen „személyét“ a „Budapesti Hírlap“ nek, hogy noha belügy lett volna perdöntően b eség ügyébe, ezt mégse felelőtlenül cselekedhet.

Beniczky Ödön let is élénk vitára adott Szcitovszky elnök be Peidl Gyula, Hegymeg selők a napirend előtt délyt. Az elnök az en viselők kívánságára k

Orlasi Izgalom Beniczky letartóztatása miatt

A Népszava „Pusztuljon Horthy” címmel írt vezércikkét. Az „Az Ujság”-ot betiltották. Somogyi egyik gyilkosa a hadügyminisztériumban tisztviselő. Vita a nemzetgyűlésen a kormányzó sérthetlenségéről

(Budapest, június 3. Az Uj Kelet tudósító-jától.) Jelentette az Uj Kelet, hogy Beniczky Ödön volt belügyminisztert letartóztatták. Az első hivatalos közlemény, amelyet a rendőrség ebben az ügyben kiadott, azt a látszatot igyekezett kelteni, hogy Beniczkyt azért tartóztatták le, hogy egy régebben rearótt börtönbüntetést leüljön. Már a letartóztatás első pillanatában tudta azonban mindenképpen, hogy Beniczkyt az „Az Ujság” című budapesti lapban megjelent cikke miatt állították elő. Ebben a cikkben tudvalevőleg, Beniczky nyívanosságra hozta azt a vallomást, amelyet Somogyi Bélának és Bacsó Bélának, a „Népszava” szerkesztőjének, a fehér terror első napjaiban történt meggyilkolásáról a pestvidéki törvényszék ügyésze előtt tett. Ebben a vallomásában Beniczky felfedi a leplet a minéddig feltve takargatott büntettről, megnevezi alapszerint a gyilkosokat és néhány becsületet alapján, amely Horthy kormányzó és hívtisztjei között Siófokon lefolyt, kimutatja, hogy a gyilkosságra maga Horthy Miklós bujtatta fel a tetteseket.

Miért tartóztatták le Beniczkyt

Beniczky cikke óriási feltűnést keltett Budapesten és lázba hozta a főváros egész lakosságát. A lap példányokat, megjelenésük után néhány órával, elkobozták, de még így is nagyon sok jutott belőlük az olvasók kezébe. Természetes, hogy Beniczky cikke a kormányzó körében váltotta ki a legnagyobb megütközést és már az első pillanatban arról volt szó, hogy a volt belügyminiszter ellen a legszigorúbb eljárást fogják megindítani. A mindjebban feltört tiltakozás, amellyel Magyarország lakossága a fehér terrornak még mindig büntetlenül makadó szereplői ellen irányul, hetekig késleltette a retorziót és csak most, hogy a Sréter volt hadügyminiszter ellen elkövetett becsületesérségi per elmarasztaló ítélete ürügyet adott Beniczky letartóztatására, merték őt a hatóságoknak kiszolgáltatni.

A Beniczky letartóztatását követő napon a lapok hangfoga nélkül tarták most már fel ennek az egész ügynek a kulisszáit és különösen a „Népszava”, a „Világ” és némiképen „Az Est” lapok indítottak meg végső leszámolásra készülő harcot a kormányzó és a köréje csoportosult tiszti klikk ellen.

„Pusztuljon Horthy”

A „Népszava” rendkívül agresszív hangú vezércikkben követel ujalag elégtételt meggyilkolt szerkesztőjért és jellemző a Budapesten uralkodó lázadó hangulatra, hogy ennek a vezércikknek az volt a címe: „Pusztuljon Horthy”. Magától értődik, hogy a „Népszava”-nak ezt a számát szintén kifosztották. Hasonló sors érte az „Az Ujság”-ot, amely teljesen ellentétes oldalról ugyan, nevezetesen a monarchisták érdekében, de nem kevésbé élesen támadta Horthyt. Az „Az Ujság”-ot bizonytalan időre be is tiltották. Indokolásul azt hozta fel az ügyészség, hogy ez a lap veszélyezteti a fennálló rendet és alkalmas arra, hogy az országot újabb megrázkódtatásoknak tegye ki. Eljárást indítottak ezenkívül a lap szerkesztője ellen, amely a cikkek leadásánál az ügyészség szerint, nem járt el a kellő óvatossággal és felelősségérzettel. A „Világ” az egyedüli baloldali lap, amely egész multjára jellemző diplomáciai érzékkel, adta be a legsúlyosabb vádakát a mai magyar uralom ellen.

A kurzuslapok védik az államfőt

A jobboldali sajtó, amely látszólag most szabadon portyázhat a közvélemény berkeiben, igyekszik természetesen az egész Beniczky-ügyet olyan beállítástba helyezni, mintha Beniczky a keresztény Magyarország fennállása ellen helyezte volna el bombáját. Az „Ujság”-ban. Kissék omikus tenorban védi meg ugyanez a sajtó az államfőt „szent és sérthetetlen” személyét a „hasonló támadások” ellen. A „Budapesti Hírlap” pedig szemére hányja Beniczkynek, hogy noha belügyminiszter korában alkalmas lett volna perdöntően belenyulni a Somogyi-gyilkosság ügyébe, ezt mégsem tette és csak most, amikor felelőtlentül cselekedhet, mer leleplezéseket tenni.

A nemzetgyűlés előtt

Beniczky Ödön letartóztatása a nemzetgyűlésen is élénk vitára adott alkalmat. A mai ülés elején Szeitovszky elnök bejelentette, hogy Szabó József, Peidl Gyula, Hegyegi-Kiss Pál szocialista képviselők a napirend előtt felszólalásra kértek engedélyt. Az elnök az engedélyt megtagadta és a képviselők kívánságára kérésüket a nemzetgyűlés el-
viselői kivánságára kérésüket a nemzetgyűlés el-

kezése alá bocsájta. Az egységes párt ellenzi az engedély megadását. Az ellenzék mellette van. Viharos jelenetek játszódnak le, amelyek alatt a szocialisták folyton azt kiáltják:

— A gyilkosokról nem lehet beszélni a nemzetgyűlésen?

Erődi-Harrach Tivadar, egységspárti képviselő öklét emelve kiáltja a szocialdemokraták padsorai felé:

— Gyilkosságokból nem lehet politikát csinálni.

A szenvedélyek viharása közben áll szólásra Vass József miniszterelnökhelyettes: Annak az ügynek kaposán, amely néhány napja a politikai és társadalmi közvéleményt foglalkoztatja, kívánok felszólalni.

Nem folytathatja. A zaj ismét kitör. Erődi-Harrach az ellenzék felé:

— Beniczkyt védelmezik. Hallatlan!

Több szocialista képviselő: Az ország becsülete kívánja, hogy az ügyről beszéljünk.

A zaj csillapultával Vass miniszter folytatja:

— Nyugodtan és szenvetlenül kívánok beszélni. Kérem, hogy minden oldalról hallgassák meg politikamentes felszólalásomat. Két olyan momentumról van szó, amelyeknek mindegyike politikamentes. Az egyik a Beniczky vallomása, amely a bíróság kezében van és amelybe nem lehet politikát belekeverni.

Peyer (közbeiktált): Az egyik gyilkos a honvédelmi minisztériumban van alkalmazva.

Vass: A Somogyi-Bacsó gyilkosságról az akkori miniszterelnök már kimerítően nyilatkozott. A tetteseket sajnós, nem lehetett teljesen kinyomozni.

Peyer: Az egyik közülük, Soltész, a honvédelmi minisztériumban van ma is.

„Sok gyilkosság történt...”

Vass fagyos nyugalommal áll a megújuló viharban és folytatja:

— Minden gyilkosságot fel akarunk deríteni. 1918. október óta sok gyilkosság történt és most

Az ellenzék ismét passzivitással fenyeget

Vihar a házszabályok módosítása miatt. Egy beszarabiai csendőrbataliónak a kamarában

(Bucuresti-Bukarest, június 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) A politikai pártokat és a sajtót a házszabálymódosítások tartják izgalomban, amely az ellenzék véleménye szerint parlamenti szájkosarat jelent. A többségi képviselők értekezletén Bratianu Jonel azzal indokolta a házszabály-revizió javaslatot, hogy az ellenzék állandóan gátolja a munkáját. Az ellenzéki képviselők ugyancsak tegnap tartott viharos értekezlete viszont elhatározta, hogy ha a házszabálymódosításokat keresztülvizik, nem jelennek meg többet az üléseken.

A kamara ma délelőtti ülése emiatt rendkívül izgalmas atmoszférában nyílt meg Orleanu elnökletével.

Napirend előtt Madgearu kér szót és kijelenti, hogy amit mond, a koalizált ellenzéki pártok nevében mondja és hogy kijelentéseit a tegnap esti ellenzéki képviselők értekezletén vitatták meg. Tiltakozik az egyesült ellenzéki párt nevében azon vád ellen, hogy obstrukciót csinálnának, mert széleskörű vitát akarnak, olyan vitát, mint amilyent egy ilyen fontos javaslat, mint a közigazgatási javaslat megkíván. Definálja az obstrukció szó jelentőségét és kijelenti, hogy amint az agrárreformnál is széleskörű vitát provokált az ellenzék, ugy ezt most is megteheti. A kormány a házszabályok módosításával a kamarában is meg akarja honosítani azt a diktatúrát, amiben az ország négy éve szenved. A módosítás ellenkezik az alkotmánnyal. Ünnepelesen kijelenti, ha a házszabály módosítását keresztülvizik, az egyesült ellenzéki pártok nem vesznek részt a parlament ülésein, mert nem tűrhetik, hogy képviselők alkotmányellenes kitiltása után most ilyen eszközökkel fojtsák el az ellenzéki pártok véleménynyilvánítását. (Óriási taps az ellenzék oldalain).

A liberálisok tapsviharral fogadják Averescunak az emelvényre lépését. Percekig ünneplik s amikor a zaj elül, kijelenti, hogy mind-

már valóban kívánom, hogy a gyilkosok ne járhasanak többé szabadlábban, hanem vegyék el büntetésüket.

Klárík (szocialdemokrata): Hiszen ön védeni szokta s gyilkosokat.

Ismét óriási láрма tör ki. Az egységes és a keresztény gazdasági párt soraiból ezt kiáltják:

— Ez rágalmazás. Gyalázat!

Hangok a baloldaltól: A gyilkosok szabadon járnak, ellenben a tanukat letartóztatják.

Vass: Nem akarok kiterjeszkedni Beniczky terjedelmes vallomására, azaz röpiratára, sem azokra a bizonyítékokra, amelyeket a vallomás feltár. Meg akarom várni a bírój döntést. Aki azonban ismeri a gyilkosokat, nevezze meg őket, hogy az igazságszolgáltatás rájuk sujtson.

Payer: Már mondtam, hogy Soltész István az egyik. A honvédelmi minisztériumba van beosztva!

Csáky Károly honvédelmi miniszter: Ne rágalmazzon, tessék bizonyítani. (Óriási zaj az egész Házban.)

Vass: Ha képviselő ur biztos az állításában, kötelessége a bírósághoz menni. De maguk állandóan mende-mondákra és a „Népszavára” hivatkoznak. Ha nem merik bírósághoz vinni, üljenek össze az urak a honvédelmi miniszterrel és velem és tessék nekünk elmondani bizonyítékaikat.

Vass védi Horihyt

Vass ezután arról beszél, hogy a pártszenvédek a magyar államfő személyét is bevonták a vitába. A kormányzó nevének említésekor a fájvédők közül többen felállanak és éljenzik Horthyt.

Vass (folytatva): Nemcsak a szocialistáknak van siratnivalójuk, hanem a nemzet minden rétegének. Legyilkolták a keresztényszocialisták lap-szerkesztőjét, Vermest is.

Ezután ismét áttér a kormányzót ért sérelem tárgyalására. Kijelenti, hogy Horthy személye az egyetlen biztosíték arra, hogy az országban nem történnek nagyobb kilengések és hogy a konszolidáció útjára térhetek.

— Legerélyesebben tiltakozom az ellen, hogy valaki a tulajdonképpen védtelen államfőt ilyen vádakkal illessé. A kormányzó tiszta és becsületes magyar egyénisége önmagában is biztosíték arra, hogy aljas cselekedetek elkövetésére képtelen. (Nagy taps a jobboldalon. A szocialisták tovább zajonganak.)

Az ülés lapzártakor még folyik.

járt a beszéd elején a házszabálymódosítás mellett foglal állást. Konstatálja, hogy az ellenzéki pártok lezüllesztik és megakadályozzák a kamara komoly munkáját.

— Engem — mondja Averescu — az igazi liberálisizmus és demokrácia hat át, de ez is csak akkor hasznos az országra nézve, ha nem vesszük tulzásba. Különben anarchiává fejlődnek az állapotok.

Lupu: Ön, aki 64 éves korában lépett a politikai porondra, hogyan tartja magát illetékesnek arra, hogy nekünk a parlamentárizmusból leckét nyújtson.

Óriási skandalum keletkezik e kijelentés miatt. A többség tiltakozik, az ellenzék szintén és csak 10 perc után áll ismét helyre a nyugalom.

Averescu: Önök, mint az egyesült ellenzéki párt, akadályozzák a liberális kormány távozását. Hiszen hogyan gondolják, hogy ez a kormány átadja helyét, mielőtt tető alá hozná a közigazgatást és a választójogi javaslatot.

Jorga: Ehhez még nem kell kifigurázott házszabály.

A délutáni ülésen napirend előtt Leanca beszarabiai parasztpárti kéri, hogy a Camionaj részére adott szállítási koncessziót vonják meg.

Seclea parasztpárti a beszarabiai csendőrök eljárását teszi szóvá az ottani parasztokkal szemben, akik közül sokat letartóztattak azon a címen, hogy bolsevikiek, holott a legcsendesebb és legdolgosabb paraszto.

Dr. Lupu közbeszól és azt mondja, hogy Leante Moldoveanu tegnap a beszarabiai szárazságot hozta a kamara elé. Mit akart vajjon vele, hiszen a természet ellen mit tehet a kamara? Miért nem hoz Leante Moldoveanu ilyen atrocitásokat a kamara elé? Egyik beszarabiai községben a csendőrök véresre vertek egy Sricesti Criceanu nevű parasztot, azután 3000 lejt kértek tőle, hogy szabadon engedjék. A sze-

gény parasztnak nem volt 1000 lejnél több pénze, ígéretére, hogy a többi pénzt is meg-hozza, szabadon engedték. Képeket mutat be, amelyet a paraszt az orvosi látülethez mel-lékelt.

Tatarescu válaszában kijelenti, hogy nem adhat felvilágosítást a kérdéssel, mert nem ismeri az ügyet. Nem hiszi azonban, hogy ez megtörtént volna.

Dr. Lupu: Hajlandó vagyok idehozni a pa-rasztot és egy szekcióban bemutatni súlyos sér-üléseit.

Tatarescu: Honnan tudom én azt, hogy a sérüléseket tényleg a csendőrök okozták?

Bratianu Vintila: Ilyen eseteket a belügy-miniszter tudomására kell hozni, mert nem a kamara elé tartozik. De önök a kamara elé hozzák, hogy politikai tőkét kovácsoljanak belőle.

Mihalache: Igaza van a pénzügyminiszter-nek, ezt tényleg úgy kellene elintézni, hogy egyszerűen a belügyminiszter tudomására hoz-zák és kérjük, hogy indítsa meg a vizsgálatot. De Önök még akkor sem vizsgálják meg lelki-ismeretesen a felsorolt sérelmeket, ha itt a nagy nyilvánosság előtt pertraktáljuk azokat, mi lenne akkor, ha szót fogadnánk a pénzügyminiszternek?

Dr. Lupu: Érthető, ha Önök védelmükbe veszik a csendőrséget és még a legkihívóbb magatartásukat sem teszik vizsgálat tárgyává, hiszen ők a liberálisok politikai szolgálatában állanak.

Egy különös ember halálára

— Boris Savinkoff —

Jelentette annak idején az Uj Kelet, hogy Boris Savinkoff orosz polgári forradalmár, akit a bolsevikok elfogtak és tízevi fegyházra íté-tek, börtönének ablakából levette magát és szörnnyethalt. A párisi „Le Figaro” egyik leg-utóbbi számában Helene Izwolsky, a volt orosz külügyminiszter unokahuga most hosszú cikk-ben emlékezik meg Savinkoffról, akiről rend-kívül érdekes portrét rajzol.

Savinkoff már tizennyolc éves korában bele-vetette magát a forradalmi mozgalmakba és azóta is egész életén keresztül az erőszak és a vér embere maradt. Csodálatos azonban, hogy ennek az energikus férfiúnak milyen regényes hajlamai voltak, mennyire bonyolult volt a lelki-világa és néha milyen egészen gyerekesen viselkedett. Szinte látszott, hogy sokszor tana-kodik is magában: „Szabad-e egyáltalában ölni! Szabad-e testvérháborút folytatni? Kinek az oldalán van az igazság?”

Amikor a bolsevik forradalom kitört, Sa-vinkoff, aki a szociálforradalmárokhöz tarto-zott, az ellenzék oldalára állott és hevesen küzdött a kommunista vezérek ellen. Később Koltcsak, Kaledin és Vilsudsky csapataihoz szegődött és fegyveresen is harcolt. Azután Párisban, Londonban és Varsóban találjuk, ahol mindenütt az antant segítségét kérte Oroszország felszabadítására. Mint egyszerű ka-tona belép a lengyel hadseregbe, majd hirte-len Rómába utazik és javaslatot tesz Mussoli-ninek a nemzetközi fascizmus kikiáltására.

Hatévi eredménytelen harc után Savinkoff lemond az aktív küzdeletről és megírja „A fekete ló” című önéletrajzát, amely tele van keserűséggel és önmardosással. Titokban talán már vonzódott is a régi ellenséghez. Savinkoff mindig opportunistá volt és mindig azokkal tartott, akik éppen uralmon voltak.

Mikor legutóbb Párisban járt, azt az aján-latot tette nekünk, szerezzünk hamis utleveleket és menjünk vissza Oroszországba, hogy sa-ját szemünkkel győződjünk meg az ottani álla-potról. Savinkoff tényleg el is utazott, de alighogy átlépte a határt, letartóztatták és had-bíróság elé állították. Es ekkor következett a legnagyobb meglepetés: Savinkoff a tárgyaláson tartott beszédében elismerte Szovjetország-got. Vajon gyávaságból tette-e ezt! Félt talán a halálos ítélettől? Nem valószínű. Savinkoff ennél sokkal bátrabb és stílusosabb volt. Kö-penyegfordításának oka az lehetett, hogy ismét vezetőszerepre tört — még ha a kommunista politikában is.

A bíróság azonban nem ült fel Savinkoff pálfordulásának és tizesztendei fegyházra ítélte. Lunacsarszky népbiztos ez alkalommal a kö-vetkezőket írta róla: „Ez az ember szörnnyen teatrális. Abszolút önző. Számára a forradalom sem egyéb csillogó léghörny, amelyben a stré-

berek fényesen tudnak tündökölni. Irtozatosan eredetieskedik és az individualitás cézaromániá-jában szenved. Nagyon távol áll a forradalom hideg és józan értelmétől.”

A börtönből Savinkoff még a következő le-velet írta Dzserszinszky népbiztosnak:

„Tudom, hogy ön elfoglalt ember, mégis kérem, szenteljen nekem egy kis időt... Csak arról van szó, hogy adjon nekem valami sze-repet a maguk forradalmában, ha még olyan

jelentéketlent is. Dolgozni akarok.”

Dzserszinszky nem is válaszolt. A Savinkoff szolgálatai nem kellettek. És ez a folytonos mozgásban álló ember meghasonlott önmagával. Fellépett börtöne negyedik emeletének ablak-párkányára és legugrott. A felesége, aki Páris-ban él, azt hiszi, hogy — ledobták. A kom-munizmus urai féltek, hogy Savinkoff a bört-önfalakon is keresztülbocsájtja a maga szálait, amellyel behálózta és megfojtja a szovjetet.

Merénylet a csernovítzi expressz ellen

(Bucuresti-Bukarest, június 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Csernovitzi jelentés szerint Sig-nita és Carare között a Csernovitz felé utazó 553-as számú vegyesvonat ellen eddig ismeretlen tettesek merényletet követtek el. A sineket hatalmas kődarabokkal rakták tele, a vonatvezető későn vette észre ezt s emiatt a vonat teljes sebességgel nekiment a kőhalomnak. A mozdony és a postakocsi kiborult. Az utasok között óriási pánik keletkezett. A mozdonyvezető és a fűtő súlyos sérüléseket szenvedtek. Más sebesülés szerencsére nem történt.

Ford megvásárolta

az Egyesült-Államok kereskedelmi flottáját

Négyszáz hajót fognak leszerelni

(Newyork, június 3. Az Uj Kelet tudósítójá-tól.) Detroitból az Unió fővárosába érkezett hírek szerint Henry Ford, a híres automobilgyáros azzal a tervvel foglalkozik, hogy megvásárolja az Egye-sült-Államok kereskedelmi flottáját. Ezt a flottát ugyanis az amerikai kormány a háború ideje alatt építette. A négyszáz egységből álló kereskedelmi flotta egymillió dollárjába került az államnak, amely a háború befejezése óta nem tud mit kez-deni ezekkel a tengeri járművekkel. A bevándor-lási törvény, tudvalevőleg nemcsak az amerikai hajóstársulatokat tette tönkre, hanem a külföldiek közül is többeket. Az áruszállításra pedig tulon-tul sok hajó van, amelyek leszerelésre várnak. Így főképen az állami szállító hajók, amiket egyenkint

nem akar az állam eladni, csak az egész flottát. Forddal már régebben tárgyalások folytak, amelyek most befejezésük felé közelednek.

Ford eleinte csak kétszáz hajót akart átvenni, hogy a hajók leszerelése után azok alkatrészeit más célokra használják fel. A tárgyalások során T. V. Iconar, az állam megbízottja meg tudta győzni Fordot arról, hogy a hajóállomány másik részét is vásárolja meg, minthogy a hajók széjjel-szedésére szolgáló gépek amugysem használhatók más célra, mint a hajók leszerelésére. A szerződést az állam és Ford között tíz kiváló ügyvéd fogja megszövegezni. Az ügyvédek közül ötöt a kormány, ötöt pedig a hajókat megvásárló Ford delegálja. Az árban még nem állapodtak meg.

Stern Rózsi hangversenye elé

Kolozsvár zeneértő közönsége méltó módon fejezte ki elismerését annak idején, midőn Stern Rózsi, ez a rendkívüli tehetségű fiatal hegedű-művész, a páratlan sikerű hangversenyeit tar-totta a prefektúra disztermében és az Újságíró-klubban. A zsufolt házak, a szünni nem akaró társorkánok és az erdélyi sajtó egyhanguan el-ismerő kritikái után Stern Rózsi Nyugat felé hajtott művészete és hírneve. Legutóbb Buda-pestben, a Vigadó nagytermében, ahol világhírű művészek ragadtatták el hallgatóikat, szólalt meg a fiatal művészön hegedűje.

A magyar főváros kényes izlésű és nagy-igényű közönsége és sajtója egyszerre behódolt Stern Rózsi művészetének. A nagy napilapok, színházi újságok fényképét közzölték, a legelső újságok riporterei meginterjúvolták. Most tulaj-donképpen pihenni jött haza Stern Rózsi, ám a forró kolozsvári sikerek emlékei, tisztelőinek ösztönzése arra kényszerítik, hogy ismét a hangversenyterem dobogójára lépjen a kolozs-vári publikum előtt, amely az eddigi jelek szerint ismét kitüntető szeretettel és a műértők elismerésével fogja fogadni a művésznőt, akit Kollár Pál, a jeles és ismert nevű budapesti zongoraművész, Stern Rózsi nyugati sikereinek érdemes részese fog kísélni. Stern Rózsi szom-baton este tartja hangversenyét az unitárius kollégium disztermében. Jegyek még kaphatók Lepagenál.

Ha művészi kiválónak is, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse SZÉKELY és RÉTI

ERŐLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortermelt, asztalosok furnárszükségleteiket legolcsóbban itt szerezhetik be

Egy elsőrangú üzem

200.000 lejjel

társat keres.

Lveleket a kiadóba kér.

* Székrekedés ellen Purgó eredeti doboz-ban. (3)

Hova sietsz?

Hogyan, nem tudod? Egy nagy-szerű áruszállítmány érkezett a nyári szezonra olyan olcsó árakkal, mely kizár minden konkurenciát.

Hol van ez?

LUCA P. NICULESCU

fiókjában,

Calea Regele Ferdinand No 7., Cluj.

Mintás maschizet, aljnak való (ga-rantált minta) egy méter 29 L
 Mintás Muselin (garantált minta) 1 m. 40 L
 Szines zephír, ingeknek (garantált minta) 1 m. 45—55 L
 Elsőrendű sifon, fehérneműnek, 1 m. 40 L
 Molino 1 m. 44 L
 Szines crepp, aljnak való, egy m. 80 L
 Butorszövet, 130 c. széles, 1 m. ... 125 L
 Paplanszövet, 130 c. sz. 1 m. ... 125 L
 Szines Eponge, 80 c. széles, 1 m. 80 L
 Szines Eponge, aljnak való, 100 c. széles, 1 m. 90 L

Ugyancsak itt lehet kapni nyári szöve-teket nagy választékban és mennyi-ségben, olcsóbban, mint bárhol. — Vizhatlan linoleumok 200 cm. szélesség-ben, valamint perzsaszőnyeg két méter számra is. Ugyazintán nagy választékban kaphatók vásznak fehérneműeknek és 12 személyes len abroszgarnitúrák.

Mindenkinek érdeke, hogy meggyő-ződjék a fenti olcsó árakról!

Az Uj Kelet az ság napl Szerkesztik: G Felolós szerkes Előfizetési áral 240 lei, f Az Uj Kelet cíli megjelölé

Valamikor évfordulója, ta az ünnep nem

Csütörtök 5685. Szivan 12 1925. június 4.

lap, amely ezt dotta a homlo hogy kétség n „világ“-hoz ak a címnek szél ott ékeskedett Palesztina kie volt ez abban sértésszámba csak izraelita Mózesvallásu csak halkan, bántva ne érez csillagot, csak meg, otromba kis hetilap mé nyilatkozás bü nak sárga szin nek, emlékezt vallásuk, hogy dicsőségét hird azok a jelvény sága és sötét zésére találtak Ki más leh kemény gondol tója, mint az született meg, Theodor Herzl, alkalmunk meg cionista gondo pillanatában is elzárkózott az ezme ösmertet merev visszaut amelynek maga a „Neue Freie akaratereje nem egész világ elle egész világ elle utnak indította hetilapját a „D Mert hiszen aki rendszeres pénz nak. Megjelenés volt a lapnak. I papirt sem adjá Herzl tekint nista mozgalom ban a „Die We módu, a tekintél kező Herzl, min meg és még árvt kellett gondosko a hetilap, amely fizetője volt, val lappá, abban az den táján, ahol c várták hétről-hét A „Die Welt lapja maradt a a mozgalom elt lett és közvetlen adásban, német egyidejűleg. Jele jelenik meg Lon hivatását az a sz át, amelyek man szágban megjelen Herzl „Die Welt

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Valamikor nemzeti ünnep lesz a mai dátum évfordulója, talán a zsidó sajtó ünnepe és ez az ünnep nem a munka szünetelésében, hanem a munka dicsőítésében fog testet ölteni. Nevezetesen dátum a zsidó nép újjászületésének történetében. 1897 június 4-én jelent meg a „Die Welt” első száma. Ma már ezerszámra vannak cionisták, akik alig-alig tudják, hogy mit jelentett ez a német szó nekünk és hogy mit jelentett az a sárgafüldű, németnyelvű

Csütörtök

5685. Szívan 12.
1925. június 4.

lap, amely ezt a szót, ezt a büszke címet hordotta a homlokán. „Die Welt”, „A világ”. És hogy kétség ne férközzön ahhoz, hogy melyik „világ”-hoz akar szólni a nyomtatott betűk, a címnek szélesre rajzolt dupla W betűjében ott ékeskedett a dávidcsillag és a csillagban Palesztina kicsiny térképe. Hallatlan merészség volt ez abban az időben, amikor a „zsidó” szó sértésszámba ment, amikor jólnevelt emberek csak izraelita felekezetről, vagy legfeljebb Mózesvallású emberekről beszéltek, de azt is csak halkan, hogy valamelyik Mózesvallású bántva ne érezze magát és amikor a dávidcsillagot, csak antisemita vicclapok rajzoltatták meg, otromba élceik illusztrálására. És ez a kis hetilap még tovább ment a külső megnyilatkozás büszke egyenességében. Födőlappjának sárga színét is tudatosan választotta ilyenek, emlékeztetőül a sárga föltre és hitvallásuk, hogy csak akarni kell és a zsidóság dicsőségét hirdető szimbolumokká fognak válni azok a jelvények, amelyeket emberek gonoszsága és sötét századok a zsidóság megbélyegzésére találtak ki.

Ki más lehetett volna ennek a gerinces, kemény gondolatnak életreszülője és tettbeváltója, mint az az ember, akinek szivevérből született meg, maga a modern cionizmus is: Theodor Herzl. Éppen néhány nap előtt volt alkalmunk megemlékezni arról, hogy Herzl, a cionista gondolat zászlóbontásának már első pillanatában is milyen csalódás érte. A sajtó elzárkózott az elől, hogy a fantasztikus zsidó eszme ösmertetésére teret adjon és ebben a merev visszautasításban az a lap járt elől, amelynek maga Herzl volt egyik főmunkatársa, a „Neue Freie Presse.” De Herzl hihetetlen akaratereje nem ismert akadályokat. Ha az egész világ ellene fordult, fölvette a harcot az egész világ ellen, a maga egy erejével. És utnak indította a cionista gondolat hivatalos hetilapját a „Die Welt”-et. A sajtó pénzén. Mert hiszen akkor még nem volt semmiféle rendszeres pénzforgása a keletkező mozgalomnak. Megjelenésének napján három előfizetője volt a lapnak. És a nyomda pénzbe kerül és a papírt sem adják ingyen.

Herzl tekintélyes vagyona felörlődött a cionista mozgalom költségeiben és nem utolsó sorban a „Die Welt” kiadási költségeiben. A jó módú, a tekintélyes polgári vagyonnal rendelkező Herzl, mint teljesen szegény ember halt meg és még árváiról is, nemzeti adakozás útján kellett gondoskodni. De még megérte, hogy az a hetilap, amelynek megjelenésekor három előfizetője volt, valóban „Die Welt”-té lett, világlappá, abban az értelemben, hogy a világ minden táján, ahol csak zsidók éltek, türelmetlenül várták hétről-hétre a megjelenését.

A „Die Welt” Herzl halála után is hivatalos lapja maradt a cionista világszervezetnek, sőt, a mozgalom elmélyülésével egyre nagyobb lett és közvetlenül a háború előtt már két kiadásban, német és héber nyelven jelent meg egyidejűleg. Jelenleg már csak héber nyelven jelenik meg Londonban. A németnyelvű kiadás hivatását az a számtalan sok zsidó lap vette át, amelyek manapság minden zsidó lakta országban megjelennek és amelyek mind, mind a Herzl „Die Welt”-jének legitim utódai. Ezért

lesz valamikor nyugalmasabb időkben, ez a mai dátumforduló nagy nemzeti ünnepe a zsidó sajtónak, olyan ünnep, mely nem a munka szünetelésében, hanem a munka dicsőítésében fog testet ölteni.

— A Palesztina-hivatal felhívása azokhoz, akik utleveleiket vizumoztatás végett beadták. A Palesztina-hivatal felhívja mindazokat, akik számára a Palesztina-bizottság a vizum megszerzése ügyében Csernovitzba küldte, hogy a Csernovitzból ma kapott értesítés értelmében feltétlenül várják meg a hivatal távirati értesítését, amely az elindulás pontos dátumát fogja közölni. A távirati értesítés megérkezése előtt senki ne utazzon el. A vizumoztatás utlevél tulajdonosainak névsorát az Uj Kelet is közölni fogja.

— Választások előtt a máramarosszigeti ortodox hitközség. Máramarosszigetről jelentik: A máramarosszigeti ortodox hitközség vezetőségének ez évben járt le a mandátuma és az új választások június hetedikére lettek kiírva. A választások ezalkalommal különösen heves lefolyásuaknak ígérkeznek. Erre vall az is, hogy a választásokra a város egész zsidó lakossága különbség nélkül, óriási szervezkedési munkát fejt ki. „Konzervatív párt” név alatt külön szervezkednek a rabbi hívei, míg az ellentábor, melynek tagjai az egyesült cionisták, a vizsnici és a munkástábor „Egyesült néppárt” címet alatt szervezkednek. Ez utóbbi párt nemzeti programmal lép fel és Fuchs Edét, a Joint máramarosi szervezetének elnökét és a cionista szervezet intézőbizottságának tagját jelöli az elnöki tisztségre. A néppárt, amely már hat évvel ezelőtt alakult meg, a hitközség demokratizálása érdekében és amely egyizben már diadalra juttatta eszméit, felhívással fordult a választókhoz, melyben rámutat az eddigi vezetőség eredménytelen működésére és különösen a zsidó nevelésügy elhanyagolásának vádját hangoztatja a régi vezetőség ellen. A felhívás rámutat arra, hogy a mintegy huszezer lelket számláló hitközségnek olyan kulturális és jótékony intézményeket kellene létesítenie, amilyeneket a nagyszámú zsidó lakosság már teherviselésénél fogva is, joggal követelhet. A városzerte uralkodó hangulat után ítélve, valamint abból, hogy ezalkalommal a fiatalság jelentékeny része is érvényesítheti szavazati jogát, biztosra vehető a néppárt győzelme.

— A zsidó Ifjúsági könyvtár új hivatalos órái. A Tarbut-gimnáziumban most folyamatban lévő évvégi vizsgák miatt az iskola épületében elhelyezett Ifjúsági Könyvtár könyvkölcsönzési óráit szombat kivételével minden nap délelőtt 9 órától 1 óráig tartja. Beiratkozások ugyanitt ugyanabban az időben eszközölhetők.

— Hatvany Lajos báró visszatér Magyarországra. Budapestről jelentik: Hatvany Lajos báró, aki közel hat éve, hogy emigrációban él, Bécsben magyar utlevelet kért és magyarországi összeköttetései révén haza fog térni Magyarországra, ahol a Károlyi-forradalom idején a nemzeti tanács tagja volt. A báró akkor még erős asszimiláns tendenciákat hangoztatott, ő maga hitehagyott lett, azonban az emigrációban ráeszmélt zsidóságára és visszatért ősei hitéhez. Zsidóságának dokumentálására lefordította Lacratelle Silbermann című zsidó-tartalmu regényét. A kurzuslapok természetesen a számtalozott visszatérését nem szívesen látják és a vizontlátás örömeit lehetőleg le akarják rontani. Az egyik kurzuslap szemére veti Hatvany Lajosnak, hogy az „Ember” című lap évekkal ezelőtt hozzáintézett körkérdésére: „Mit fog tenni, ha majd haza megy?” Hatvany Lajos kijelentette, hogy egyetlen programja eltiporni a gyalázatosakat. A szóban-forgó ujság, amikor ezt hírül adja, a következő megjegyzéseket fűzi hozzá: „Ő tehát kétségkívül tiporni akar, beleöntvén a tigrisba fájának és az emigrációban minden fájó keserűségét. Csúpan az lehet kérdéses, kiket választ majd ki a tiprási célokra. Azokat-e, akiket most a beutazási engedélyeket kunyerálja és akiknek különféle ünnepélyes fogadalmakat küldözget? Azokat a fehér terror előkelőségeket fogja-e meglépkedni, akiknek utlevelével és garanciaszerződésével a zsebében mészéledik neki a hazai utnak? A báró kénytelen lesz vagy pár év előtti adott szavát megszegni, vagy jótévőt, akik hazaségítették, hálából mint gyalázatosokat összetiporni. Oly kényes gentlemannek, mint Hanvany Lajos, bizonyára szörnyű lelki vívódása lesz: tiporjon-e, vagy ne tiporjon? Arról a harmadik eshetőségről, hogy őt magát találja tiporni valaki, nem is beszélünk.”

— Rockefeller unokája férjhezmeg egy szegény ügyvédjelöltőhöz. Amerikában ma a legnagyobb szenzáció Rockefeller Baby házassága. A fiatal hölgy egyike Newyork legszebb leányainak és a világ legjobb partija. Vőlegénye egy egyszerű házból származó, kintű sportifju, foglalkozásra nézve pedig ügyvédbojtár. Egy pennivel sem keres többet, mint amiből ruházkodik és amiből sportbeli szórakozásai és kosztja kitélik. Lakásra már nem költöhet, ott lakik az ügyvédnél az iroda mellett lévő szobában. Szolid, rendes fiú ez a Dawis Milton, aki feleségül kapja a Rockefeller kisasszonyt. A menyasszony lakásán jóval a házasság előtt, már garmadával hozták az ajándékokat, amelyeknek értéke dollárban is sok-sok milliót képvisel.

— Egy „leépített” igazgató, gyáros és kereskedő naplója. Ezen cím alatt van összefoglalva és állandó rovatként feldolgozva az egész erdélyi és bánági közgazdasági élet minden fázisa és riportszerű eseménye a „Pénzvilág” közgazdasági folyóiratnak minden hó elsején megjelenő számában. Az érdekesítő és változatos tartalmu, de mindig izléses stílusban megírt folytatásos cikksorozat, mint egy élő színjáték jelenik meg az olvasó előtt. Szerkesztőség és kiadóhivatal: „Pénzvilág” Oradea-Mare Strada Jókai 17. Telefon 9. Mutatványszám díjtalanul.

* Epekőben, gyomorban szenvedők kíséreljék meg ezévben a drága Karisbad helyett az olcsó Mária-völgyet. Felvilágosítás, prospektus: Dr. Kohn-gyógyszertár, Cluj, Piata Unirii.
* Nippon-kert. Ma is minden este original Jazz-Band. Vécsey zongoraművész, Molnár hegedűművész, Kiss Béla gordonkaművész, Papir Gy. jazz. Ünnep és vasárnap délelőtt, délután és minden este hangversenyez. Hétköznap délután uzsonna-zene. A közönség szíves pártfogását kéri az igazgatóság.

* Létérdeke minden hitelezőnek, hogy mielőtt kihitelezést eszközölne, egy pontos információ birtokában legyen. A Gyáripár Hiteltudósító Románia és az utóállamok legnagyobb információs irodája gyors, precíz, megbízható és lelkiismeretes tudósítást nyújt a világ bármelyik államából. Okvetlen kérjen egy próba-tudósítást. Gyáripár Hiteltudósító Temesvár, Postafiók 34.

* Felhívás a nemesszivű emberbarátokhoz. Egy volt zsidó állami tisztviselőnek, aki harminc évig szolgálta az államot, feleségét két évvel ezelőtt elgázolta a vonat. Családja fentartásának gondoljai teljesen felörlték idegeit és egy évig és két hónapig kezelték a bukaresti ideggógyintézetben. A valaha jobb napokat látott szerencsétlen ember most teljesen elszegényedve és lerongyolódva került haza és négy kiskoru leánygyermekével a legnagyobb nyomorúságban él. Felkéri a nemesszivű emberbarátokat, hogy pénzbeli és természetbeni adományaikkal könyörülnének szerencsétlen sorsán: Az adományokat az Uj Kelet szerkesztősége útján lehet eljuttatni hozzá.

* Az egészség igazi forrása a kolozsi sós-fürdőben rejlik. Kiváló gyógyhatású hideg és meleg fürdők. Megnyit június 1-én. Kóser étterem.

* Orvosi hír. Dr. Boskovits szakorvos, a Münchenben megtartott fül-, orr- és gégeorvosok kongresszusáról hazaérkezett.

Nagy harisnyavásár mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	25
Flohr-harisnya minden színben	53
Muszlín harisnya divat minden színben	69
Cérna-muszlín minden színben	98
Selymfátyol harisnyák minden színben	125

BLATT

FÖTÉR 13

Divatkönyvekben és könyvtárakban őrián választék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

KÖZGAZDASÁG

Mennyivel van ma kevesebb pénz Európában, mint békeben

Érdekes statisztika az aranykészletek eltolódásáról

(Cluj-Kolozsvár, június 3. Az Új Kelet tudósítójától.) A német birodalmi statisztikai hivatal részletes statisztikát állított össze Európa aranykészleteinek háboru előtti és jelenlegi alakulásáról és részletesen állapítja meg az Európából való aranykiszivárgás mérvét. A háboru előtt Európa a világ aranykészletének több, mint a felével rendelkezett és 20,5 milliárd arany márkát tett ki Európa aranykészlete. Ebből az entente-államokra 9 milliárd, Közép- és Kelet-Európa 10,4 milliárd jutott. A legnagyobb aranykészlete Franciaországnak, azután pedig Oroszországnak és Németországnak volt. A háboru Európa aranykészletét érzékenyen megapaszította. Az apadás mérvé több, mint harminchat százalék, a látható aranykészlet 7,4 milliárddal 13,1 milliárdra ment vissza. Csek a semleges államokban emelkedett az aranykészlet mennyisége és pedig majdnem a négyzere, ellenben az entente-államoké egyhatodrészrel csökkent, míg Közép-Európáé nyolcvanhárom százalékkal ment vissza.

A háboru előtt Európa pénzforgalma, vagyis az aranyérmek és a bankjegyek összesen 29,5 milliárdot tettek ki, ezzel szemben ma 39 milliárdra ruggnak.

A pénzforgalom emelkedése egyébként csak az entente- és a semleges államoknál mutatkozik, ellenben Közép- és Kelet-Európában, a pénzforgás sebességének megnövekedése folytán, 13,8 milliárd arany márkáról 10,1 milliárdra ment vissza. Figyelemreméltó az utódállamok aranykészletének nagy elszivárgása. Amíg a háboru előtt az osztrák-magyar monarchia területén 1259,7 millió arany márkát tett ki a bankjegy- és aranyforgalom, addig a monarchiából kialakult három államban: Magyarországon, Ausztriában és Csehszlovákiában mindössze 141 millió márkát, tehát alig többet, mint a békebeli pénzforgalom tizenegy százaléka. Ha ehhez hozzávesszük a Lengyelországhoz, Romániához, Jugoszláviához és Olaszországhoz csatolt területekre eső pénzmennyiséget, ez az arany lényegesen akkor sem javul meg.

Francia, belga háboru előtti román tartozások rendezése. Bukarestből jelentik: A bukaresti kereskedelmi és iparkamara delegációt küld a napokban Párisba és Bruxellesbe, hogy tárgyalásokat kezdjen a háboru előtti francia és belga követelések rendezése ügyében. A tárgyalásoknál az angol, olasz stb. szerződés feltételei lesznek irányadók.

A Creditul Industrial vezértitkára Kolozsvárt. A Creditul Industrial vezértitkára, Dumitriu tegnap Kolozsvárra érkezett, hogy beszerezze információit azokról az iparvállalatokról, amelyek a Creditul Industrialtól hitelt kapnak, vagy hitelt kértek, de az erre vonatkozó kérések felől még nem döntött az intézet vezetősége. A vezértitkár dr. Farkas Mózes és dr. Böszörményi Sándor, az UGIR igazgatója felváltva kalauzolták. Mint értesülünk, a vállalatok helyzete teljesen kielégítette a vezértitkárt és különösen az lepte meg, hogy az egyes üzemek az elmúlt évek nyomasztó gazdasági krízise dacára terjeszkedni tudtak. Miután meggyőződtek arról, hogy az előirányzott hitelek nem elégíthetik ki a vállalatok igényeit, kijelentette, hogy interveniálni fog az intézet vezetőségénél, hogy a még nem folyósított kölcsönöket a vállalatok részére haladéktalanul folyósítsák. A vezértitkár ma visszatért Bukarestbe.

Új bányákat fedeztek fel Magyarországon. Budapestről jelentik: A Magyar Földtani Intézet, amióta Magyarország a bányáinak kilenczted részét elvesztette, állandóan új bányák után kutat. Eddig Komárom- és Borsodmegyében nyitottak meg új szénbányákat, Debrecenvidéken földgázforrásokat találtak, a Hegyalján pedig gazdag arany- és ezüstleletre bukkantak. Az üzembhelyezés már a legközelebbi jövőben megkezdődik.

Az osztrák pénzpiac helyzete. Bécsből jelentik: Az osztrák pénzpiac feszültségének enyhülését elsősorban az a sajnálatos tény idézte elő, hogy a vállalkozási kedv teljesen megszűnt, a vállalatok munkája annyira összehúzórodot, hogy a meglévő csekély munkát hitel nélkül is el lehet intézni. Bécsben a pénzpiacra, amióta a bankkamatlábat 13 százalékról 11 százalékra szállították le, a magánkamatláb állandóan csökken és ma már 10 százalékkal jegyzik, tehát egy teljes százalékkal a hivatalos kamatláb alá süllyedt. Ez természetesen csak a legjobb bankváltókra vonatkozik, azonban a jó kereskedelmi váltókat is 12-15 százalékkal számították le. A pénznek ezt az olcsóbbodását a takarékbetétek emelkedésén kívül az ipar szükségletének nagy csökkenése és a közpénz utáni kereslet teljes megszűnése idézte elő. Az ipar és kereskedelem csekély foglalkoztatása, valamint a tőzsde teljes üzletelensége éreztetik hatásukat a pénz árnak csökkenésében.

Hiteltudósító iroda. Belföldi és külföldi pénzügyi, kereskedelmi és ipari vállalatokról, egyéni és társaságokról, azok személyi és vagyoni megbízhatóságáról, fizető és hitelképességéről pontos, precíz, gyors és diszkrét hiteltudósításokat adunk. Kérjen próba, kontroll és öninformációt. „Pénzvilág” országos hiteltudósító, egyeztető és inkasszó iroda, Oradea-Mare Str. Jókai 17. Telefon 9.

Bécsi marhavásár. (Saborsky és Fiai cég jelentése.) A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 2431 darab. Ebből romániai áru 510 darab volt. Élénk forgalom mellett az árak változatlanok.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgönycim: Saborskysöhne
Wien — Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Huskületvények címe Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

TŐZSDE

Június 3-án

A lej: Zürichben 245,00, Párisban 955, Budapestben 330.

Kolozsvár. A mai napon némi szilárdulás mutatkozott a devizapiacra. Az árfolyamok a következők:

Bécs 29,60—29,80, Prága 6,25—6,30, Budapest 330—335, Páris 10,60—10,70, Zürich 41,00—41,20, Newyork 210,00—212,00, London 1030—1035, Milánó 8,50—8,55.

Zürich. Nyitás—Zárás: Berlin 122,90—122,90, Amsterdam 207,50—207,30, Newyork 516,00—516,00, London 2508,00—2505,00, Páris 2570,00—2560,00, Milánó 2055,00—2055,00, Prága 1532,50—1530,00, Budapest 72,75—72,75, Belgrád 860,00—860,00, Bukarest 245,00—245,00, Varsó 99,00—99,00, Bécs 72,80—72,80.

Bukarest. Devizák: Páris 10,60, Berlin

London 10,39, Newyork 213,00, Milánó 8,46, Zürich 40,30, Bécs 31,00, Prága 6,35.

Bukarest. Valuták: Napoleon 800, német márka 51,00, leva 1,50, török lira 115, font sterling 1040, francia frank 10,62, svájci frank 41,50, olasz lira 8,60, drachma 3,70, dinár 3,40, dollár 213,00, lengyel forint 39,00, osztrák shilling 31,00, magyar korona 31,00, cseh korona 6,35, belga frank 10,40, holland forint 81,00

SPORT

A Brünni Blue Star (Makkabi) Kolozsváron

Vasárnap az Universitatea, hétfőn a Haggibbor lesznek az ellenfelei

(Cluj-Kolozsvár, június 3. Az Új Kelet tudósítójától.) Az egymásutáni ünneppapok sport-szemponthól egyre nagyobb és nagyobb attrakcióval szolgálnak a kolozsvári sportpublikumnak. Hosszas, hónapokig tartó tárgyalás után végre sikerült lekötöni a brünni zsidó professzionista csapatot két mérkőzésre.

A Blue Star három játékos tagja volt a magyar olimpiai csapatnak, legutóbb tagjai sorába lépett a hatalmas játékerőt képviselő Brünner Sportklub futballcsapata és azóta sorra aratott győzelmeket Svájcban és Németországban.

A csapat pénteken érkezik meg Kolozsvárra, hogy pihentén játszassa meccseit. A mérkőzést leköltök kötelezték magukat arra, hogy a következő teljes összeállítású csapattal jöjnek Kolozsvárra: Zeigmondy, Emmerling—Weisz, Pruha—Hajós—Berger—Horváth—Pokorny—Siklóssy—Weisz II.

Ha ezek közül bármelyik nem jönne, a csapat 3000 cseh korona pénálet fizet. A mérkőzés iránt óriási érdeklődés nyilvánul meg. Jegyeket elővételben a Spárta sportruház és a Viorela drogeria árul.

A Hakoah legyőzte a prágai Spártát.

A Hakoah folytatva győzelmi szériáját egyszerű játékkal legyőzte a prágai Spártát 2:1 arányban. Egyéb eredmények: Rapid—Spárta 3:1, Brüsszel: Belga válogatott—Uruguay válogatott 2:1.

A dresdai Sportklub Nagyszébenben.

A kitűnő dresdai csapat kolozsvári mérkőzésével kapcsolatban romániai turát bonyolít le. Ma Nagyszébenben játszik a HTV-val, innen Temesvárra megy, majd Bukarestben játsza utolsó mérkőzését.

Uj magasugró-rekord Romániában. Braszóban ma nagy sportnépszerűség vannak a Liederkrantz nevű német egyesület 40 éves fennállásának jubileuma alkalmából. Az atletikai versenyen a nagyszébeni HTV egyik magasugrója 178 cm-t ugorva, megjavította az országos rekordot.

A mai autóverseny. Az országos autóverseny résztvevői utjukban ma Kolozsvárra érkeznek és itt a feleki hegytetőn hegyi autóversenyt rendeznek, amelyen Károly trónörökös is résztvesz. A verseny résztvevői egyébként tegnap délelőtt 11 óra 8 perckor Brassóba érkeztek. A trónörökös 12-iknek futott be kitűnő utjpusu autójával. Tizenkettőre Segesvárt voltak, ahol ebéd volt. Azonnal folytatták utjukat és Szováta, Marosvásárhelyen át ma délután érkeznek Kolozsvárra.

Hatóságilag engedélyezett

Végeladás!

Hatóságilag engedélyezett

Más vállalat miatt rőfös és női divatáru üzletünket teljesen felosztadjuk és a nagymennyiségű elsőrangú áruraktárunkat készpénzfizetés mellett gyári áron alul kiárusítjuk.

Lőrincz és Tóth

Cluj, Piața Uniril (Főter) 8. szám.

Berendezés eladó

Berendezés eladó

SZÍNHÁZ

Kádár Géza kép problémáival keményen művész: Kádár Géza kolozsvári kisebbségi ujsámszeret egy vívódó fékeresztül látja; színei nés, sőt nem is egészen inkább látomászerűek. Érezhető erősen benső énkomorba hajló, fölöttébb szerileg vonzódik a te motívumokhoz, melyek szimbolizálják. De a Kádár palettáján olyan buja gazdagságát, a nyávatottak kifejezni, amit pát felvázoló képe is igafestészet irányában kev Kádár Géza. Tájékepein formanyelve a figurális megmerevedettnek látszik épen az a kiváló, derék mely nem tudja egyszer hanem mögójük néz. K művész „Ónarckép” cíjában, rajzában kissé e kifejezéssel, magával val szétben nem keresnek p szetutánzást, hanem a világot, a kifejezés erede nagyobb szeretettel kell fogadják.

A színházi irod

Juhászlegény. szeg zenekról folynak a új magyar operettből, m a premierje. Sínészei k bikióval készülnek erre meszoperettre, melynek néje igazi csemegéje lesz don szeretik az tde bá sárnap lesz a második, Ennek a három előadás váltani.

Buzakalász. Csütörtök a Móricz Zeigmond rag Tere vendégjátékával.

Főpénztáros ur. H szül a színház prózai legragyogóbb sikerü vi hét első felében fogják risi tohózatot.

Magyar Szính

Csütörtök: Buzakalász (T napibélet 129 sz. 4 Péntek: A sárka kabát (rozát 235)

Szombat d. u. fél 4 kor: M sági előadás, Tere helyárrakkal, bevez László, sorozat 236]

Szombat este fél 9-kor: J legény (Operett) 65 sz., sorozat 237)

Vasárnap d. u. fél 8-kor: kelt helyárrakkal, so

Vasárnap d. u. 6 kor: H leszállított helyárrak

Vasárnap este fél 9-kor: hász legény (Operet rozatszám 240)

Hétfő: Juhász legény, sz bélet 131 sz. A, so

Kereskedők Tartós munká valamint női és saját gyártmányomat

Hoffman TOPLITA Kiséreljen meg egy p

GYAPJ

Gyapjmos

Körbelsői 50

SHINHAZ - MUVESZET

Kádár Géza képiállítása. Egy komoly, problémáival keményen veredő nagybányai festőművész: Kádár Géza állította ki újabb képeit a kolozsvári kisebbségi ujságíróklubban. Kádár a természetet egy vívódó férfilelek konvulzív érzésein keresztül látja; színei nem annyira naturalisztikusak, sőt nem is egészen impresszív jellegűek, hanem inkább látomászerűek. Különösen téli tájképein érezhető erősen benső énjének hangulatvilága, mely komorba hajló, fölöttébb érzékeny s így természet-szerűleg vonzódik a természetben is azokhoz a motívumokhoz, melyek ezt a komorságot mintegy szimbolizálják. De a komorság mellett vannak Kádár palettáján olyan színek is, melyek az élet buja gazdagságát, a nyár színes termékenységét hivatottak kifejezni, amit néhány ilyen virágos pompát felvázoló képe is igazol. A figurális rajz, illetve festészet irányában kevesebb hajlandóságot mutat Kádár Géza. Tájképein bő, szélesen ömlő, gazdag formanyelve a figurális festészettel szemben kissé megmerevedtetnek látszik. Ezt azonban valószínűleg éppen az a kiváló, derék művészi akarás okozza, mely nem tudja egyszerűen észrevenni a dolgokat, hanem mögéjük néz. Különösen bizonyítja ezt a művész „Ónarokép” című képe, mely, ha konturjaiban, rajzában kissé elmosódó is, mégis tele van kifejezéssel, magával való vívódással. Akik a művészetben nem keresnek pusztán és értelmetlen természetutárást, hanem a képben is a művész benső világát, a kifejezés eredetiségét keresik, azok a legnagyobb szeretettel kell, hogy Kádár Géza képeit fogadják.

A színházi iroda közleményei

Juhászlegény, szegény juhászlegény. Teljes zenekarral tolnak már az utolsó főpróbák az új magyar operettből, melynek szombat este lesz a premierje. Színeszeirak rendkívül kedvel és ambícióval készülnek erre a mélyhangulatú, posztikus meseoperettre, melynek ugy a szövege, mint a zenéje igazi csemegéje lesz azoknak, akik a színpadon szeretik az úde bájos, tisztá költészetet. Vasárnap lesz a második, hétfőn a harmadik előadás. Ennek a három előadásnak jegyeit meg lehet már váltani.

Buzakalász. Csütörtökön este másodszor adják a Móricz Zsigmond ragyogóan szép új darabját a Terey vendégházban.

Főpénztáros ur. Hetek óta nagy gonddal készül a színház prózai személyzete a párisi évad legnagyobb sikerű vizjátékújdonságára. A jövő héten előfelében fogják bemutatni ezt a telivér párisi tolvárat.

Magyar Színház heti műsora

Csütörtök: Buzakalász (Táray Ferenc vendéghátjátékával, napi bérlet 129 sz. A, sorozatszám 234)
 Péntek: A sárga kabát (Operett, bérletszűnetben, sorozat 235)
 Szombat d. u. fél 4 kor: Makrancos hölgy (Utolsó ifjúsági előadás, Táray Ferenc felépésével, olcsó helyárakkal, bevezető előadást ta. t.: dr. Rajka László, sorozat 236)
 Szombat este fél 9-kor: Juhász legény, szegény juhász legény (Operettújdonság először, premierbérlet 65 sz., sorozat 237)
 Vasárnap d. u. fél 3-kor: Krizantém (Operett, mérsékelt helyárakkal, sorozat 238)
 Vasárnap d. u. 6 kor: Haláltánc (Táray fellépésével, leszállított helyárakkal, sorozat 239)
 Vasárnap este fél 9-kor: Juhász legény, szegény juhász legény (Operett, napi bérlet 130 sz. B, sorozatszám 240)
 Hétfő: Juhász legény, szegény juhász legény (Napi bérlet 131 sz. A, sorozat 241)

Kereskedők figgelmébe!

Tartós munkás- és gépész-ruhák, valamint női és férfi fehérneműket, saját gyártmányomat, jutányos áron ajánl **Hoffmann Ferencz** TOPLIȚA-ROMANA
 Kísérleljen meg egy próba minta-csomagot!

GYAPJUIPAR R. T. TIMIȘOARA

Gyapjumosóda, gyapjufésűlde, kamgarn, vigogne-szövőde, takácsmühelyek, mügyapjagyár, apretura, festőde.

Költött és szövöttárugyár
 Körülbelül 50 munkást foglalkoztat. Saját konfekció és juhtenyőszítés.

Szerkesztői üzenetek

R. E. Homoród. A néhány nap előtt lapunkban megjelent felhívás önt minden tekintetben fel fogja világosítani.

Jiszaszchar. 1. A nyelvhasználatban egyes hangzók kiesnek. Ezt főképen a mássalhangzók torlódásánál tapasztaljuk. Nem követ el hibát, ha akár az egyik, akár a másik módon ejti ki a kérdéses szót. 2. Levelét minden közelebbi megjelölés nélkül is eljuttatják rendeltetési helyére.

J. B. Claierd. Kissé elkéssett.

W. I. Gherla. London. Great Russe 77 St. W. C. Egy évre 25 shilling. 2. Erre nézve tessék közvetlen megkeresést intézni az Uj Kelet könyvosztályához.

M. K. Petroseni. Erre nézve még nincsen megállapodás. Addig pedig nem célszerű követelni az átutalást.

E. N. Barbateni. Még fejlődnie kell. Érzés világának ki kell mélyülnie és formai készségét ki kell csiszolnia.

H. M. Satumare. Valóban szó van az élőalakok vámjának leszállításáról, azt azonban nem mondhatjuk meg, hogy erre mikor kerül sor. A legfőbb vámbizottság mostanában készíti az erre vonatkozó tervezetet.

G. M. Ermihályfalva. Igen is szerepelt a budapesti királyi operában néhány évvel a háború előtt.

„Abonament“ 194. Wenden Sie sich an das Bureau des Jüdischen Nationalverbandes, Cluj, Calea Regele Ferdinand 48.

D. B. Iieni. A hónap elején francia gőzös indul, később pedig a rendes romániai hajó.

G. L. Satumare. Nagyon ügyes és sok ritmusérzékkel való vers, de ilyen témájú verset már csak akkor közzé, ha az egészen új színekkel és hangulatokkal jön.

N. M. Zamsancrai. A forradalom után egy olyanféle gyár Segesváron üzemben volt, de ez Németországba költözött. Hogy hová, erről bármelyik segesvári cég, akivel ön esetleg üzleti összeköttetésben áll, szívesen fog felvilágosítást nyújtani.

Lebovits Béla

huszarnok és szalámigyára
 Cluj, Str. G. Barițiu 8. - Telefon 354.

(vált Malom-u.) Ajánlja elsőrendű szalámi gyártmányait legolcsóbb napi áron. Postai megrendeléseket pontosan esaközök. Viszonteladóknaq nagy árkedvezmény. Friss libazsír bármilyen mennyiségben kapható. Árjegyzék és **הכשרות** kivanatra ingyen.

Most jelent meg!

A zsidó Balzac
MENDALE MOICHER SFURIM
 humoros zsidó snorerregénye

A sánta Fiske

Az első jiddis regény magyar nyelven.
Ára 80 lej.

Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

Bucuresti
LUTHER sörösarnok
 megnyilt Piața Mihail Viteazul 18.
 (Széchenyi-tér)
A Tornavivódával szemben

Hölgyeim! Óriási választék szalámikalapokban és nyári újdonságokban. Feltűnő olcsó kirakati árak.

kalapszalón, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólya-áruházal szemben). Feltűnő olcsó árak. Átalakításokat modellek után vállalunk.

Írdessen az Uj Keletben!

„Express“

Auto garage Atelier mechanic

Str. Londrei (Hosszu) 26. Cluj

Elvállal autó és mindennemű mechanikai szakmába vágó javításokat, villany- és gázmotor szereléseket. — Mindenkor bérautó szolgálát.

Zsák
Ponyva

Mindennemű célokra legelőnyösebben beszerezhető
Albala Izsó
 Timisoara
 Piața Traian No 2

Ki kell költözzünk!

Emiatt kénytelenek vagyunk üzletünket teljesen felosztlatni.

Oriási szövet-, selyem-, vászon- és mosóáru -raktárunkat még eddig nem létezett olcsó árakban elárusítjuk.

Heller,
Weisz &
Molnár

divatáruháza, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 6.

APRÓHIRDETÉSEK

Jó karban levő, váltós
irógépet veszünk. Cím a
kiadóban.

Motorok
Szivógáz 20—60 HP. Ben-
zin 4, 5, 10, 16 HP. Nyers-
olaj 16, 20, 40, 45 HP.
Diesel 40, 50 HP. Gőz-
gépek félstabil 30, 40, 50,
60, 70 HP. Compound-
stabil 60, 70, 80 HP. Gőz-
szes gépek gyárilag javítva
azonnal szállíthatók, ked-
vező ár mellett. Kérjen
árajánlatot. Friedrich
Testvérek, Timisoara.

HUNWALD
Cluj, Str. Vlahuja (volt
Bolyai-a.) 3. Telefon 147

Üvegcsiszoló és tükör-
gyár. Táblaüveg raktár
és üvegezési vállalat.
Hibás tükörök újrafon-
sorozása 1907

Motorokat
benzin, nyersolaj, diesel,
szivógáz, 10 lóerőtől föl-
felé, törött állapotban is,
keresek megvételre. Sche-
divetz, gépészmérnök, Ti-
misoara, Gojdu-utca 13.
1819

Izraelita nőtlen uriem-
ber keres vidékre egy iz-
raelita vallásu, középkorú
házvezetőt, aki főzni
tud izlésesen kóser ritus
szerint. Irásbeli, esetleg
fényképez ajánlatokat ké-
rek a lap kiadóhivatalába,
„Havasi” jellegre. 9146

Dornavatra furdő leg-
impozánsabb helyén, sza-
zonra vagy egész évre
egy üzlethelyiség-rész
cseme ekere-kezdésnek
kiadó. Bővebbet Grünber-
ger-árvház, Beszterce Te-
lefon 19. 9155

Motorokat,
benzin, nyersolaj, szivó-
gáz, 15 lóerőtől fölfelé,
törött állapotban is kere-
sek készpénz mellett vét-
telre, Elias Győző, Timi-
soara, Radulescu 8.

Eladó házastelek. Vétel
esetén beköltözhető. Cím
a kiadóban.

Kiadó két üzlethelyiség
az Unió-utcában, megfelel
bankhelyiségnek is. Érte-
kezni Iuliu Maniu 2., I. 3.
délután 5 órakor. 9156

Benzinlocomobilok és
nyersolajmotorok, melyek
cséplésre és kétjártu mal-
lom meghajtására alkal-
masak, azonnal szállítha-
tók, Friedrich Testvérek,
Timisoara. 1819

**Uj Kelet könyvosztályának
sevouth ünnepi
olcsó könyvescsoportja.**

- Lukács Zoltán: Szemelvények a Talmudból.
Fényes: Jiddi.
Herzl: Zsidó állam.
Max Brod: Zsidóság és kereszténység vi-
szonya.
Szabó: Piros zubbony.
Veér: A kivándorlás örvényében.
Achad Haam: Nietzscheanizmus és zsidóság.
Ujvári: Bos-zuálló Isten.
Martin Buber: Zsidóság és az emberiség.
Szép: Kétfelől angyal.
Giszkalay: Róák a romok közt.
Silbermann: Zsidó kultúra és modern
világnézet.

12 könyv ára 185 lej (és portó). Csak a sziván
hó 10-ig beérkező csoportrendeléseket szállítjuk.

Mosse 1155

**Mindenhol csak
eredeti**

**CZELL-sört
és
LUTHER-sört
kérjen.**

Főraktár
Ciment, Dukász & Tsa cégnél
Cluj, Str. Bucovina (v. Munkácsy-u.) 28
Telefon 5-16.

Saját sörcsarnokunk
Cluj, Piata Mihaiu Viteazul 18. (v. Széchenyi-tér.
Tornavivodával szemben.)

Jégszekrények
nagy választékban kaphatók
Grünwald Jakob
bádogáru üzemében,
P. Mihai Viteazul 13.

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű
közönséget, hogy a helyi piacon —
Piata Unirei 15. (v. Mátyás kir.
tér) szám alatt

**fiókküzletet
nyitottunk,**

amelynek látogatására a n. é. közön-
séget ezennel meghívjuk.

Meinl Gyula
kávébehozatala.

Mégis csak legjobb a késnélküli
„RASOL IDEAL“

borotváló por
amely az ország legré-
gibe gyártmánya, mely
most újonnan átprepa-
rálvá, az arcot nem marja
és kellemes ha-
tást hagy utána.

Ovakodjunk
az ártalmas utáztatoktól. Csak az „IDEAL“ felírású
valódi.

Beszling József fodrász
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.

**A kolozsvári
monostori**
Fiókküzlet: Ghillányi-ut 5-7.

Czell
URSUS
világos
HERCULES
dupla maláta

Rador 2285
Fiókküzlet: Ghillányi-ut 5-7.

Kaiser Borax

A nagy hőség, erős napsütés káros behatás-
sal vannak anők gyöngéd, hamvas arcbőrére.
**Kaiser Borax-szal való gyakori
lemosások megóvják a bőrt ezen behatá-
soktól.**

Ezért vegyen ön is még ma eredeti
Kaiser Borax-ot
a piros skatulyában.

**Tavaszi ujdonságok
érkeztek**

Neumann M.
férfi- és fiu ruhaáruháza
Cluj, Piata Uniril No 14.

Megnyílt! **ארמ. כשר** Megnyílt!
legmodernebb berendezésű
szalámigyár.
Postacsomagokban is legjutányosabb áron szállít.
Hechs.r és árjegyzék kívánatra bárkinék.

Schnabel Hermann, Cluj
Piata M. Viteazul 26.

**A legelegánsabb
gyermekruhák**
Dr. Blumenfeldné és Glancz Szidi
gyermekruha szalonjában készülnek.
Cluj, Strada Regina Maria 42., I. em.

Használjunk kizárólag
כשר PLANTOL
legjobb nővényszirt, mert ez
tisztá, egészséges és klados!
Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi
főrabbi felügyelete alatt készült, szigoruan
ortodox rituális előírás szerint.
Képviselei: **HARTIG & HIENZ Cluj**
Str. Iuliu Maniu 8, Telefon 1-18.

Szerkesztőség kiad
hivatal és nyomd
Cluj-Kolozsvár, St. B
L. Pop. (Brassai-ut.)
Telefon: Szerk
es kiadóhivatal
Zs. N. Sz. —

1925 június 5 Pén

Bratianu Jonel
megijedjen a maga
sabb harcokat is bla
kiparirozni. Egyszer
mondják a beavatot
volt ijedve ez a vas
maga győzelmétől i
amikor hírül vette,
vesztéseknél szorgo
bűvészei tulon-tul s
tattak be a parlame
képviselők számará
rodott össze.

Egy kis romant
kotmány „hü“ örét
talom sem ér sokat
zéki tiltakozások n
reformok sem érne
akadály nélkül, é
kormány, illetőleg
ság ölébe. A minis
nyával egyetemben
ezen a kis ijedtség
is és közismert le
ahhoz, hogy az ad
kiaknázhassa a kor

Igy állt elő az
lág egyetlen törvé
hogy a törvényh
vesszőváltoztatás n
valamennyi törvén
másképen, hiszen
egy táborba sorak
ség még mindig in
az ellenzékét. De
nyugalomra áhitoz
a nagyobb izgalma
lósai gondoskodta
fuzió létre ne jöh
ságon az idegeir

Mert a parlam
dalmasan reményt
egyéb lármanál.
gyalásánál jóeszű
szónokok kétségbe
mellé a legragyog
néha valósággal s
szág közvélemény
Pusztába kiáltó s
a hűség mamelet
dörgedelmes filipi
rosszindulatu mód
madó beszédekét,
az urnákhoz, hog
igent jelentő fehé
mindig megszavaz
megbukott.

Tulságosan ke
volt a kormány
kamarában és a
zerek szájából ell
ezer példányban
és a kormány
kétes-értékű lenn
ugy okoskodott,
is, ugys megszav
az ellenzéki fecse
arra szükség, ho
megtudja, hogy
akik értelmes, de
adott javaslat tő
Es a miniszterel
a legsimább me
technikával meg
rat adatott az el
legfeljebb egy el